

Kood	Punktid (maksimum 100 punkti)
------	-------------------------------

XXIX AJALOO OLÜMPIAAD
GÜMNAASIUM
Lõppvoor 23. märts 2024

MAAILM II MAAILMASÕJA LÕPUST VIETNAMI SÕJA LÕPUNI
Koostaja Ilmar Tammisto

- 1) Winston Churchill pidas 1946. aasta 5. märtsil USA-s kõne, millest pärineb kuulus tsitaat „*Stettinist Balti mere ääres kuni Triesteni Aadria mere ääres on üle kontinendi tõmmatud raudne eesriie.*“ Kõnet tuntakse enamasti selle pidamise asukoha järgi. Mis linnas pidas Churchill nn „raudse eesriide“ kõne?
1p

Linn:.....

- 2) Täitke lünk lauses, mis pärineb ülalmainitud kõnest. „*Sellest, mida ma olen meie Vene sõpradest ja liitlastest sõja ajal näinud, olen ma veendunud, et pole midagi muud, mida nad hindavad nii kõrgelt kui ...*“
1p

- a. rikkust   b) prestiiži   c) meelekindlust   d) jõudu

Vastus:.....

- 3) Tõmba järgnevast loetelust ring ümber kuuele riigile, kes olid Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutajaliikmeteks 1952. aastal.
6p

- a)Suurbritannia   b)Prantsusmaa   c)Madalmaad   d)Šveits   e)Austria   f)Luksemburg
g)Hispaania   h)Lääne-Saksamaa   i)Itaalia   j)Belgia

- 4) Nimeta kronoloogiliselt õiges järjekorras (alustades varasemast) USA presidendid, kes olid ametis pärast Franklin Roosevelti surma 1945. aastal kuni Gerald Fordi ametisseastumiseni 1974. aastal. Vaja ei ole nimetada eesnimesid, ametis oldud aastaid ega seda, kas isik oli ametis ühe või kaks ametiaega.
5p

Vastus:.....
.....
.....

5) Mis riigis oli vahetult pärast II maailmasõda Euroopa kõige arenenum heaoluühiskond? Miks just selles riigis? 2p

Riik:.....

Põhjus:.....

.....
.....

6) Aastatel 1948 kuni 1949 leidis aset ridamisi sündmusi, mida saab tõlgendada kui tagasilööke Nõukogude Liidule rivaliteedis Läänega. Nimeta kolm sellist sündmust. 3p

a).....

b).....

c).....

7) Nõukogude võimu ja selle kaastöölise suhtumist kirikusse ja religiooni saab esimestel sõjajärgsetel aastatel hästi iseloomustada sõnaga „kahepalgeline“. Milles kirjeldatud kahepalgelisus väljendus? 2p

Vastus:.....

.....
.....

8) 1966. aastal lahkus Prantsusmaa NATO sõjalisest tiivist. Miks selline otsus langetati? Selgita kolme põhjust. 3p

a).....

.....
.....

b).....

.....
.....

c).....

.....
.....

- 9) Pärast 1945. aastat olid Ida-Euroopa sotsialistlike riikide noortel väga piiratud võimalused väljendada vastumeelsust valitseva riigikorra või ühiskondlike normide vastu. Üks levinud vastupanu väljendamise viise vahetult pärast sõja lõppu oli teatud muusikažanri kuulamine. Mis muusikažanri? Miks just see muusikažanr? 2p

Muusikažanr:.....

Põhjendus:.....

.....

- 10) John Lewis Gaddis on nimetanud vesinikupommi väljatöötamist 1950. aastate alguses *lootusekiireks inimkonnale*. Kuidas põhjendab autor sellist seisukohta? 2p

Vastus:.....

.....

- 11) Nikita Hruštšov nimetas seda linna „Lääne Achilleuse kannaks“ ning oli seisukohal, et just selle linna survestamine aitaks tugevdada NSV Liidu positsiooni rahvusvahelisel areenil. Mis linn? Nimeta ja dateeri konkreetne näide, kus Hruštšov küsitava linna survestamise abil NSV Liidu välispoliitilise eesmärgi saavutada püüdis. 2p

Linn:.....

Näide:.....

- 12) Missugusesse blokki kuulusid järgnevad riigid ajavahemikus II maailmasõja lõpust Vietnami sõja lõpuni? 10p
Austria, Tšehhoslovakkia, Jugoslaavia, Norra, India, Türgi, Rumeenia, Soome, Hiina Rahvavabariik (aastatel 1950—1956), Iirimaa

USA liitlased	NSV Liidu liitlased	Mitteühinenud/neutraalsed riigid

- 13) 1956. aastal jäid ungarlased enda vabadusepüüdlustes üksi, paljuloodetud abi läänest jäi tulemata. Nimeta üks põhjus, miks uskus suur osa ülestõusnutest, et suurema konfliktis puhkedes saabub läänest abi. Nimeta kaks põhjust, miks lääneriigid ungarlasi piisavalt ei toetanud. 3p

Lääne abisse usuti, sest

.....

.....

Appi ei tulnud, sest

- a).....
.....
b).....
.....

14) 1953. aasta suvel puhkes Ida-Berliinis ülestõus, mis suudeti üksnes sõjaväe abiga maha suruda. Nimeta kaks 1953. aastast pärinevat sündmust, miks nimetatud ülestõus puhkes. Kusjuures üks sündmustest peab olema seotud arengutega väljaspool Saksa DV-d ja üks sündmustest seotud Saksa DV sisepoliitikaga. 2p

Väline sündmus:.....

Sisemine sündmus:.....

15) Täida järgnevas tekstis lüngad. 6p

1945. aasta 2. septembril kuulutas (riigi nimi)..... välja iseseisvuse. See sai sündida, kuna seni riiki okupeerinud (riigi nimi)..... oli teises maailmasõjas lüüa saanud ning kirjutas samal päeval alla kapitulatsioonilepingule. Iseseisvus ei saanud aga pikalt kesta, 1946. aastaks oli riigis taastatud Prantsuse võim. Eesmärgiga taastada iseseisvus algas 1946. aastal esimene (sõja nimi)..... sõda, mis kestis 1954. aastani. Murdepunktiks kujunes sõja viimasel aastal aset leidnud (lahingu nimi)..... lahing, kus Prantsuse võõrleegion sooritas dessandi vastase tagalasse, piirati aga ümber ning sunniti kapituleeruma. Sõja tulemusel jagati riik kaheks, kommunistlikuks põhjaks ning kapitalistlikuks lõunaks. Riigi põhjaosas tegutsev kommunistlik valitsus ei kavatsenud olukorraga leppida ning 1959. aastal andis kommunistliku põhja riigipea (riigipea nimi)..... korralduse toetada lõunas tegutsevaid kommunistlikke vastupanuvõitlejaid. 1964. aastaks oli riigi lõunaosa kommunistide võimu alla langemas, mispeale sekkus USA. 1965. aastal sisenesid USA maaväed president (presidendi nimi)..... korraldusel ning alguse sai järgmine verine sõda.

16) Kuuba raketikriis lõppes teadupärast USA ja NSV Liidu kompromissiga. Milles see kompromiss seisnes, st missuguseid järeleandmisi kumbki osapool teisele tegi? 3p

USA:

a) .....

b).....

NSV Liit:

a).....

17) USA ja NSV Liidu konkurents ei piirdunud üksnes planeet Maaga, võidujooks käis ka kosmose vallutamise nimel. Kumb riik oli Sinu hinnangul kuni 1960. aastate keskpaigani kosmosevallutuses edukam ning miks just see riik? 3p

Vastus:.....
.....
.....

18) Gamal Abdel Nasseri välispoliitikat saab hästi iseloomustada sõnaga pragmaatiline. Tehinguid erinevate riikidega sõlmiti eelkõige sellel alusel, mis kasu need võiksid Egiptusele tuua. Probleemiks ei olnud samaaegselt lääne ja sotsialismileeri riikidega läbikäimine ja tehingute sõlmimine. Nimeta vahemikust 1954 kuni 1956 kaks Egiptuse sõlmitud tehingut, üks sotsialismileeri riigi/riikidega ning teine lääneriigi/riikidega, mis ühtlasi sillutasid teed 1956. aasta Suessi kriisile. 2p

Läänderiigi/riikidega sõlmitud tehing:

.....

Sotsialismileeri riigi/riikidega sõlmitud tehing:

.....

19) Mart Nutti sõnul olid *Suessi kriisi tagajärjed võrreldavad Esimese ja Teise maailmasõja tulemusel kujunenud muutustega maailmapoliitika jõudude vahekorras*. Selgita kolme põhjust, miks Suessi kriis oli 20. sajandi teise poole geopoliitilises sündmustikus oluline. 3p

a).....

.....

b).....

.....

c).....

.....

20) Prantsusmaal on tavaks nummerdada enda vabariike. Viimane nn „vabariigi vahetus“ leidis aset 1958. aastal. Mitmes vabariik loodi 1958. aastal (mis sealjuures kestab tänaseni) ning kellest sai selle esimene president? 2p

Vabariigi number:.....

Esimene president:.....

21) Küsitav riigipea sündis 1894. aastal vaestes oludes talupoegadest vanematele. Tema koolitee piirdus neljaklassilise haridusega. Alustades tööd karjapoisina, sai temast 14-aastaselt esmalt tehase- ning seejärel kaevandustööline. Küsitav riigipea alustas poliitilist karjääri 1920. aastatel, osales teises maailmasõjas ning tõusis enda riigi etteotsa mõnda aega pärast sõja lõppu. Hoolimata saavutatud positsioonist, käitus küsitav riigipea tihtipeale rohkem talupoja-töölise kui tipp-poliitikuna. Kes? 2p

Vastus:.....

22) Selle riigipea üldtuntud nimi, mille ta endale alles täiskasvanuna võttis, tähendab tõlkes „selge vaim“ või „kindel tahe“. Kellega on tegemist? 2p

Vastus:.....

23) Missuguse külma sõja sündmusega on seotud järgmised märksõnad:
operatsioon Anadõr, R12, R14, Jupiter, Thor, Rudolf Anderson 2p

Vastus:.....

24) NSV Liidus ja sotsialistlikus Ida-Euroopas oli suhtumine kommunistliku parteiga mitteseotud kõikvõimalikesse ühiskondlikesse vabaühendustesse teaduspärast negatiivne. Miks ei soosinud sotsialistlik riigikord vabaühenduste tegevust? 2p

Vastus:.....

.....

.....

25) Üks võimalus võimude suhtes kriitikat avaldada oli seda teha läbi naljade. Missugust poliitilist sõnumit kannab endas järgnev anekdoot, mis Poolas 1940. aastate teisel poolel ja 1950. aastate esimesel poolel ringles? 2p

Mao ja Stalin peavad läbirääkimisi. Hiina liider palub Nõukogude Liidu juhilt abi: „Meil on vaja miljard dollarit, 50 miljonit tonni sütt ja palju riisi.“ Stalin pöördub oma nõuandjate poole: „Dollareid saab. Sütt saab. Aga kust see Bierut (Bolesław Bierut, Poola president aastatel 1947—1952) riisi võtab?“

Vastus:.....

.....

- DDR.....
- Titoism.....
- .....
- Bikiniarze/Halbstarke/potapka.....
- .....
- VLO.....
- Soometumine.....
- .....

27) 1960. aastad tõid kaasa põhjalikud muutused USA ühiskonnas. Martin Luther King võitles võrdsema ühiskonna nimel, Elvis Presley raputas arusaamu muusikast ning Andy Warhol lähendas tavainimest ja kunsti. Missugune 1920. aastatest pärinev leiutus võimaldas kolmel nimetatud isikul saavutada sellist tuntust ja mõju? 2p

Vastus:.....

28) 1968. aastal toimusid Pariisis ja Prahhas osaliselt samaaegselt ulatuslikud meeleavaldused. Olgugi et tegemist on kahe eraldiseisva ajaloosündmusega, on 1968. aasta Pariisi ja Praha rahutustel mitmeid sarnasusi. Palun selgita kolme sarnasust. Loomulikult on kahe ajaloosündmuse vahel ka erinevusi. Palun selgita kolme erinevust. Sarnasuste ja erinevuste väljatoomisel tasub mõelda näiteks protesteerimise põhjustele, esitatud nõudmistele, võimude reaktsioonile, tulemustele jne. 6p

Sarnasused:

- a).....
- b).....
- c).....

Erinevused:

- a).....
- b).....
- c).....

29) Mis rahvusest on lõhkise kulmuga sportlane? Mis spordiala esindajaga on tegemist? Mis aastal ja mis linnas on pilt tehtud? 4p

Rahvus:.....

Spordiala:.....

Aasta:.....

Linn:.....

30) Tegemist on rumeenlase Jules Perahimi maaliga 1950. aastast, mida saab lugeda heaks sotsialistliku realismi näiteks maalikunstis. Missuguseid sõnumeid pidi kunst kandma sotsialistlikes riikides ning kuidas teeb seda konkreetne maal? 4p

Vastus:.....

.....

.....

.....

.....

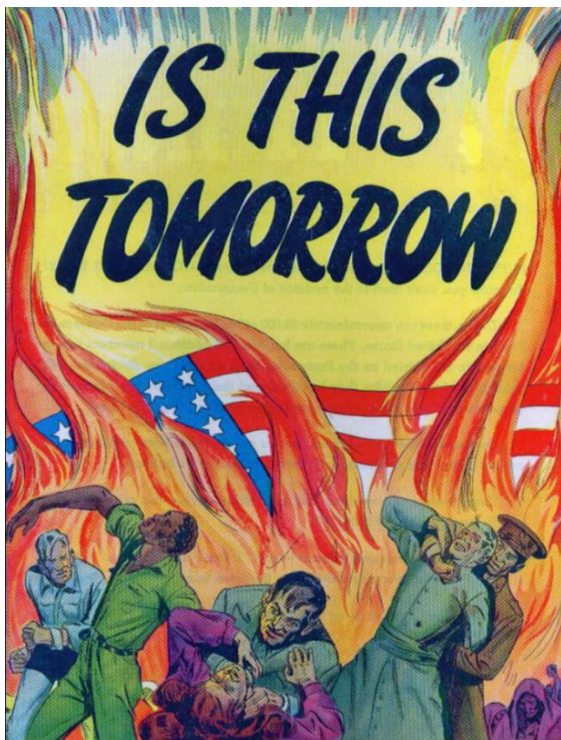

31). Pildil on kahe riigi kontuurid (ühe riigi oma osaliselt). Kirjuta kaardile nõutud kohta riikide nimed. Kuidas on need riigid ning riikide omavaheline kaugus seotud külma sõjaga? 4p

Vastus:.....
.....
.....

32). Pildil on 1947. aastal USA-s ilmunud koomiksiraamatu esikaas. Missuguse ohu eest tahetakse lugejaskonda sellise illustratsiooniga hoiatada? Kuidas nimetatakse seda USA 1950. aastate alguse kampaaniat, kus kõnealuse ohu (olgu see siis reaalne või kujuteldav) vastu võideldi? 2p

Oht:.....

Kampaania:.....